

✿ BUDAVÁRI ✿

2021. 04. ✿ II. ÉVF. 3. SZÁM

SÉTÁK

MAGAZIN

AZ EGÉSZSÉG TITKA

BESZÉLGETÉS DR. BABAI LÁSZLÓVAL

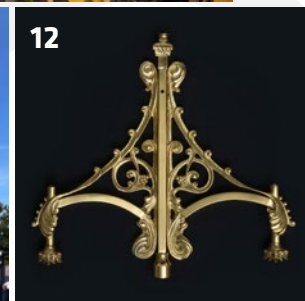
Különlegességek
a Szent István-teremből

Új ékszerrel
gazdagodik a Dísz tér

Világritkaságok
a Várkert Bazárnál

NP
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

KEDVES OLVASÓ!

TARTALOM

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

- 4 Új ékszerrel gazdagodik a Dísz tér
- 12 Bronz és arany
Műhelytitkok a Szent István-teremből
- 15 Itt a tavasz, kivirágzott a budai Vár
- 22 Értékteremtés a budai Vár központjában

LÉLEKZET

- 8 Az egészség titka
Beszélgetés dr. Babai László életmódrovossal
- 20 „Szeretem, ha tudjuk, honnan jöttünk,
hogyan élték az őseink”
Rúzs Magdi gondolatai a budai Várról

INTÉZMÉNYEINK TITKAI

- 16 Világritkaságok a Várkert Bazárnál
Orvostörténeti utazás az Apród utcában

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- 24 Hírek a Budavári Palotanegyedből

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

- 26 A törékeny báj versei

KÖZELKÉPEK

- 27 Keresztretjtény

E helyen is szeretném kifejezni az elismerésem szakembereink tudása, lelkesedése és kreativitása előtt, amely nélkül ez a grandiózus küldetés sosem sikerülhetett volna.

Az augusztus 20-án megnyíló és az első napokban majd ingyenesen megcsodálható Szent István-terem felújításáról minden lapszámunkban beszámolunk, itt csak egy érdekességet emelnék ki. Kevesen tudják, hogy a terem belső berendezése az elmúlt több mint egy évszázadban háromszor is megépült.

Az enteriőrt először Thék Endre bútorgyárában állították össze, ahol bemutatták Ferenc Józsefnek, aki rendkívül elégedett volt a munkával. Ezután következett az 1900-as párizsi világkiállítás, ahonnan mestereink a nagydíjat is elhozták. A termet végül 1902-ben nyitották meg a Budavári Palotában, és itt érte a háborús pusztítás és a teljes megsemmisülés is.

Megtiszteltetés, hogy mi lehetünk azok, akik 2021 augusztusára negyedik alkalommal is felépíthetik ezt a csodálatos termet.

*Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője*

Az elmúlt hetekben már feltárta előttünk szépségeit a Budavári Palota elsőként felújított részlete, a déli összekötő szárny. Az épületrész rekonstrukciójára próbafeladatként tekintettünk. Miközben eredeti formájában helyreállítottuk a Hauszmann korabeli homlokzatot, rengeteg tapasztalatot szereztünk, amit a palota teljes rekonstrukciója során tudunk kamatoztatni.

Milyen állapotban van az épület? Milyen beavatkozásokat bír el? Milyen anyagokkal és szerszámokkal dolgozhatunk tovább a leghatékonyabban? Ilyen és ezekhez hasonló kérdésekre kerestünk és kaptunk

választ a munka során. A válaszok birtokában biztos kézzel folytatjuk a Budavári Palota teljes felújítását.

A déli összekötő szárny nemcsak „testben”, de „lélekben” is megújul, hiszen újjászületnek a korabeli, autentikus belső terek is. Az egyik legnagyobb vállalkozásunk, a századforduló iparművészetének csúcsteljesítményét jelentő Szent István-terem újjáépítése már a célgyelesenben van.

A Hauszmann Alajos tervezte dísztermet a korabeli tervrajzok, fotók és anyagminták alapján szinte a semmiből kellett újraalkotnunk, hiszen a berendezés a második világháborúban teljesen megsemmisült.

BUDAVÁRI SÉTÁK, II. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Körösi Gábor

Vezető szerkesztő: Németh Mónika Főmunkatárs: Csúri Bence

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Komáromi Lili, Kúti Klaudia, Leitner Karina, Nagy Nándor, Sándor Zsolt, Serfőző Melinda Fotók: Aradi Barna, Danyi Balázs, Gyarmati Lili, Kárász Karolina, Tihanyi Bence, Fortepan, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény, MTI, Semmelweis Orvostörténeti Múzeum archívum, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című [online magazinműsorunkat](#) YouTube-csatornánkon, és [iratkozzon fel hírlevelünkre!](#)

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

ÚJ ÉKSZERREL GAZDAGODIK A DÍSZ TÉR

IDÉN KEZDŐDIK A VÖRÖSKERESZT EGYLET
EGYKORI SZÉKHÁZÁNAK ÚJJÁÉPÍTÉSE

Díszes homlokzatú házak és paloták, érsekek, ispánok, főhercegek, orvosprofesszorok és diplomaták egykori rezidenciái... Ha visszautaznánk a 19. századba, itt találnánk a Honvéd Főparancsnokságot, katonai felvonulásoknak és a palotaörség parádéinak lehetnének szemtanúi. Nem meglepő, hogy akkoriban Paradeplatzként, azaz Dísz térként kezdtek hivatkozni a Várnegyed egyre fontosabb szerepet betöltő terére, amelynek saroktelkén különleges palota állt. Olyan fontos intézmények kaptak benne helyet, mint a Vöröskereszt Egylet, a Magyar Királyi Horvát-Szlavón-Dalmát Minisztérium, később Külügyminisztérium. A káprázatos épület a második világháborúban találatot kapott, és bár megmenthető lett volna, 1946-ban mégis bontásra ítélték. Helye sok évtizede városképi sebként tátong a budai Várban, de már nem sokáig: a Nemzeti Hauszmann Program keretében még idén megkezdődik a palota újjáépítése.

ÉRSEKI REZIDENCIA, POLGÁRMESTERI LAK

A mai Dísz tér saroktelke már Mátyás korában is nagy értékkel bírt, a rajta álló épület Beckensloer János esztergomi érsek, majd Váradai Péter erdélyi prépost (később kalocsai érsek) tulajdona volt. A helyszín korabeli jelentőségét jól mutatja, hogy ezt követően a telek Bakócz Tamás esztergomi érsek birtokába került, aki Magyarország egyik legnagyobb méltóságaként komoly eséllyel indult a pápaságért. A török uralom azonban ezen az épületen is rajta hagyta a kézjegyét, a budai Vár 1686-os visszafoglalása után romokban állt az érseki rezidencia. Az újjászületésre szerencsére nem kellett sokat várni. Bössinger Ferenc Ignác patikus – 1695 és 1705 között Buda polgármestere – emeltetett új épületeket a 18. század elején a területen, amely aztán Kayr Mátyás építőmesterhez került, aki a régi budai városháza helyreállításán is dolgozott.

EKLEKTIKUS PALOTA ÉPÜL

1900-ban 334 ezer koronáért vásárolta meg a Dísz tér 1–2. szám alatt álló épületegyüttest a Magyar Szent Korona Országainak Vöröskereszt Egylete, mely 1881-ben azzal a céllal alakult meg, hogy a háborúkban megsebesült katonák gyógyításában, ápolásában részt vegyen, és megszervezze az országokon átívelő humanitárius segítségnyújtást. A Vöröskereszt Egylet székháza a kor két sztárépítészé, Hauszmann Alajos és Hüttl Dezső tervei alapján született meg. A palota mindössze két év alatt, 1902-re fel is épült, építési és tervezési költsége pedig

✦ **Bakócz Tamás Mátyás**
1474-es sziléziai hadjárata közben hívta fel magára a király figyelmét katonai tanácsaival

több mint egymillió koronára rúgott. Az eklektikus épület két sarokkopolója igazi ékszerként magasodott a Dísz tér fölé. Hamar kiderült azonban, hogy az impozáns palota túl nagy lesz a segélyszervezetnek, ezért egyes részeit bérbe adták az államnak, így költözött be oda a Magyar Királyi Horvát-Szlavón-Dalmát Minisztérium.

HÍRSZERZÉSI KÖZPONT

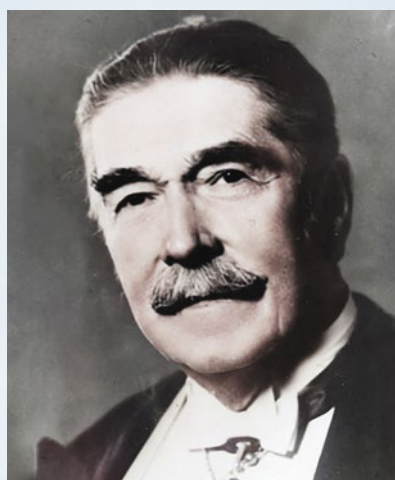
A Dísz téri palota 1920-tól a második világháborúig a Külügyminisztériumnak adott helyet. Ehhez az épületet Hoepfner Guidó tervei alapján bővítették ki, aki Hauszmann Alajos hívására jelentős részfeladatokat vállalt a századfordulón a budai Vár nagy ívű felújítási és átépítési munkálataiban is. Tervei alapján a tetőtérben 25 irodahelyiséget rendeztek be, illetve a homlokzatot is átalakították. Az épület alatt hatalmas pincerendszer húzódik, itt hozta létre a Külügyminisztérium a magyar hírszerzés egyik központját. Budapest ostromakor végül a pesti rakparton álló szovjet ütegektől öt belövést kapott a palota, és bombatalálat is érte. Bár megmenthető lett volna, később mégis a

A DÍSZ TÉR 1-2. SZÁM ALATTI PALOTA 1920-TÓL A KÜLÜGYMINISZTERIUMNAK ADOTT HELYET.

ESZEK Budapest Gyűjtemény

bontás mellett döntöttek. Az 1950-es évekre a pincszintig lerombolt épület törmelékkel feltöltött telkét végül az Amerikai Egyesült Államok vásárolta meg 25 ezer dollárért, mert itt akarták felépíteni a nagykövetség új épületét. Az építkezést végül még a 80-as években sem kezdték meg, így a telket visszavásárolta a magyar állam. A terület viszont még a rendszerváltás után is paragon maradt, sokáig igénytelen vásároktól zsibongott az egykori előkelő palota helye. A Vöröskereszt Egylet hányattatott sorsú székházépülete a Nemzeti Hauszmann Program keretében születik újjá a korszak iránti hűség és a modern korszerűség szellemében.

☞ *Hüttl Dezső (képünkön) és Hauszmann Alajos kapcsolata nem csupán szakmai volt: az építész mestere lányát, Hauszmann Gizellát vette feleségül*

ELVESZETTNEK HITTELETEK

Akárcsak a Főúrság vagy a Lovarda újjáépítése esetében, a Vöröskereszt Egylet egykori székházának rekonstrukcióját is alapos régészeti feltárások előzik meg. A ma még üresen tátongó telken a Várkapitányság szakemberei már eddig is több szenzációs, elveszettnek hitt leletet találtak. Előkerültek például a székház eredeti

gránittáblái, a Hauszmann korabeli lépcső egy darabja, valamint egy különleges, vörös mészkőből készült, díszített kézmosó medence. A pincerendszer további, építési törmelékkel eltorlaszolt részeinek feltárásakor Álmos és Előd vezéreket mintázó, több mint százéves eredeti szobrok is felszínre bukkantak, melyek egykor a Halászbástya északi főtornyát

díszítették. A Mikula Ferenc által készített szobrok a második világháborúban megsérültek, ezt követően kerülhettek a Dísz tér saroképületének pincéjébe.

MEGÚJULÁS HAUSZMANN SZELLEMEBEN

A Nemzeti Hauszmann Program keretében újjászülető épület külső homlokzatának, valamint egyes helyiségeinek (díszbejárat, tanácsterem) rekonstruálása a korabeli fényképek alapján történik: a klasszicista kor szellemét modern megoldásokkal ötvözve épül vissza méltó helyére az impozáns palota. A pincszintig törmelékmentesítése során előkerült külső homlokzati fragmentumok segítik a homlokzat hiteles rekonstruálását. A belső homlokzat és a tető kialakítása korszerű megoldásokat is tartalmaz majd. Az épület tetőterét is hasznosítják, de a Hoepfner Guidó tervezte manzárdablakok helyett újfajta építészeti megoldásokkal szabják a kor igényeire a szakemberek. A déli főbejárat, valamint a tanácsterem az archív fotók alapján születik újjá, és a régészeti feltárások során előkerült emléktáblák is visszakérülnek megérdemelt helyükre. A főbejáratl szemben egykor gyönyörű – a Szent Koronát ábrázoló – üvegmozaik fogadta a belépőt, ennek helyreállítása is a tervek között szerepel.

Az épület a tervek szerint irodai funkciókat is ellát majd, a belső udvaron pedig napfényes átrium épül. Az idén megkezdődő rekonstrukciós munkák régi adósságot törlesztenek: a Hauszmann Alajos szellemében megújuló épülettel lezárul a Dísz tér 1-2. szám alatt található telekegyüttes közel hét évtizedes hányattatott sorsa, és méltó befejezést kap a Vöröskereszt Egylet egykori palotájának története. ✂

☞ *A második világháborúban súlyosan megsérült épületet az 1950-es évekre a pincszintig lebontották*

A Vöröskereszt Egylet egykori székháza a korszak iránti hűség és a modern korszerűség szellemében születik újjá.

Fortepan/Schermann Ákos

☞ *A külső homlokzat Hauszmann Alajos tervei alapján épül újjá*

☞ *Az épület tetejének kialakítása korszerű megoldásokat is tartalmaz majd*

AZ EGÉSZSÉG TITKA

Beszélgetés dr. Babai László életmódróvossal életre szóló inspirációkról, a mozgás és a megelőzés fontosságáról, valamint arról, hogy mit köszönhet a budai Vár a felmenői közé tartozó Kempelen Farkasnak.

👉 **A jó egészség titka a helyesen megválasztott életmódban és a rendszeres mozgásban rejlik**

✂ **Orvosnak lenni az egyik legszebb hivatás. Mindig is ez szeretett volna lenni?**

Érdekes kérdés. A feleségem azt meséli, hogy mióta az eszébe jutott, azóta orvos akart lenni. Én ezt nem igazán mondhatom el magamról. Középisikolás koromban szinte az utolsó pillanatban döntöttem így. Mindig is vonzott a természettudomány, de azon belül, hogy biológia, fizika, kémia, matematika – az majdhogynem mindegy volt számomra. Általános iskolás koromtól kezdve az összes természettudományi szakkörre jártam, ami létezett, a kémiától a számítástechnikáig. Madarat gyűrűztem a Magyar Madártani Egyesülettel, kísérleteztem az iskolában, otthon a Commodore 16-ra írogattam programokat. Volt, hogy erdész szerettem volna lenni, volt, hogy állatorvos, volt, hogy mikrobiológus. Végül kikötöttem az orvosi egyetemnél. Ha valakinek, talán édesanyámnak lehetett szerepe ebben, mert ő viszont

ben nagy túrázók voltak, dédapám pedig híres lepkegyűjtő. Értékes gyűjteménye végül a Nemzeti Múzeumra szállt. Az ő testvére Kassa környékén volt erdőmérnök, apai nagyszüleimnek és a felmenőiknek pedig a földművelés adta a megélhetést.

giben a háziorvosi licencvizsgát is megszereztem.

Az intézményi hatékonyságot pályám eleje óta kiemelten fontosnak tartom. Egyetemi éveimben a gyakorlati képzések nagy részét Németországban töltöttem. Ott testközelből láttam, hogy milyen szervezett az egészségügyi rendszer. Ezért sokáig az volt az ambícióm, hogy hozzunk létre egy olyan helyet, ahol jó gyógyulni és jó gyógyítani. Ahol mindenki azt csinálhatja, amire a végzettsége predesztinálja, és amiben jól érzi magát. Ahol mindenki a tudása legjavát nyújthatja. Ahol egy orvosnak nem kell asszisztensi, egy asszisztensnek pedig orvosi munkát végeznie. Az Ostrom utcában ezt sikerült megvalósítani, és nagyon büszke vagyok erre a modellre, mely sokakat vonzott ide az elmúlt másfél évtizedben. Ma már számos szakterületen tudunk segítségére lenni a hozzánk forduló betegeknek. A járvány persze a mi életünket is átalakította, de sikerült mindent megtennünk azért, hogy a Covid alatt is biztonságosan és fennakadás nélkül tudjunk segíteni minden betegünknek.

✂ **Az volt az ambícióm, hogy hozzunk létre egy olyan helyet, ahol jó gyógyulni és jó gyógyítani. Ahol mindenki a tudása legjavát nyújthatja.** ✂

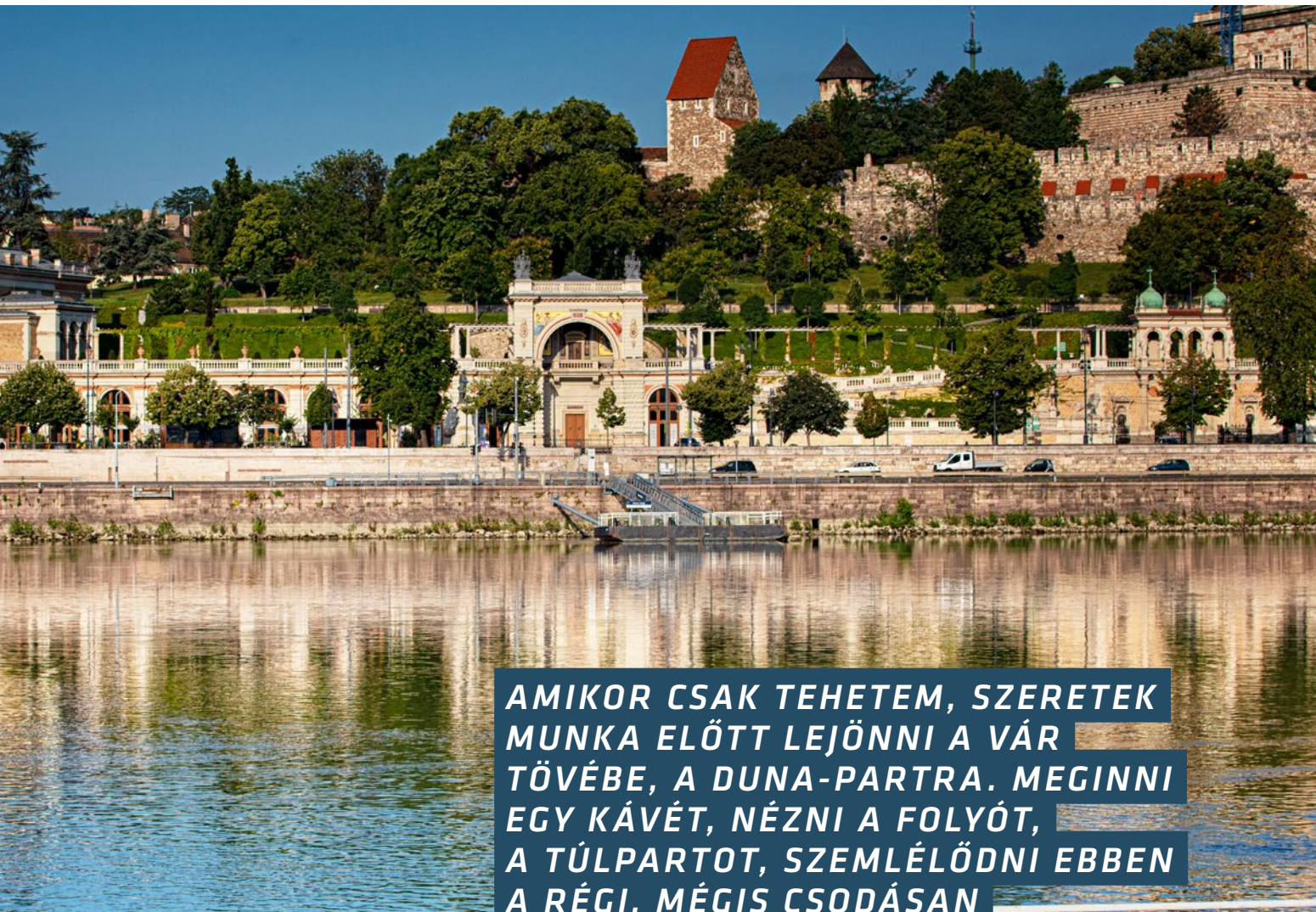
orvos szeretett volna lenni, csak az 56-os események után ez a lehetőség nem volt adott a számára.

✂ **A természettudományok szeretete családi indítatásból jött?**

A családban mindenki real beállítotttságú. Édesapám mérnök, édesanyám kémiát tanított. Keresztanyám biológianő. De nálunk a természettudományok összekapcsolódtak a természet szeretetével is. Anyai nagyszüleim világeletük-

✂ **Kevesen gondolnak arra, hogy a gyógyításban milyen fontos a megfelelő intézményi háttér. Ön jelenleg orvosmenedzserként dolgozik, de emellett gyógyít is. Az orvoslás mely területe vonzza?**

Az orvosi hivatás szépségét és felelősségét a hippokratészi segítségnyújtás jelenti. Jelenleg az Ostrom utcai szakorvosi rendelő irányításához kötődnek a fő feladataim, emellett életmódróvással foglalkozom. Érdekel a kutatás, és nemré-

AMIKOR CSAK TEHEM, SZERETEK MUNKA ELŐTT LEJÖNNI A VÁR TÖVÉBE, A DUNA-PARTRA. MEGINNI EGY KÁVÉT, NÉZNI A FOLYÓT, A TÚLPARTOT, SZEMLÉLÖDNI EBBEN A RÉGI, MÉGIS CSODÁSAN FELÚJÍTOTT KÖRNYEZETBEN.

✿ Orvosi karrierje mellett sok min-dennel foglalkozott. Ennyire fontos az ön számára az alkotás és a vállalkozó szellem?

Mindig is sok dolog foglalkoztatott, gyakran párhuzamosan, és alapvetően az izgat, hogy egy gondolatot miképp lehet valóra váltani a gyakorlatban. Az egyetem elvégzése után a doktori iskolában folytattam a tanulmányaimat, a Farmakológiai Intézetben kutattam a fizikai aktivitás szívvédő hatását. Közben elkezdtem marketing szakirányon is tanulni, és hobbiból elmélyedtem az akkor még épphogy elkezdődő online kereskedelem világában is. Annak idején így született meg az első olyan online bolt Magyarországon, ahol egy bank segítségével sikerült elindítanunk az első hazai online fizetési rendszert.

A dolog szépsége, hogy semmi köze sem volt az orvosláshoz. Virágokat és ajándékokat lehetett rendelni nálunk. A legtöbb megrendelést külföldre szakadt hazánk fiaiól kaptuk Dél-Amerikától Japánig, akik az itthoni rokonaikat örvendeztették meg meglepetéseikkel. Tanulságos és hasznos kaland volt. Később Szegeden egy magánrendelő marketingkommunikációját segítettem, miközben orvosként a klinika belgyógyászatán ügyeltem.

✿ Pályája elején milyen inspirációk érték?

A belgyógyászat és a kardiológia állt közel hozzám mindig is. Igaz, nem sokáig dolgoztam kórházban, de ebből

az időszakból a mai napig meghatározó emlékeket őrzök. Például amikor bejött hozzám egy idős bácsi, hogy egy hete fáj a hasa. Alaposan megvizsgáltam, de nem találtam semmi különösét. Elláttam tanácsokkal és elköszöntem tőle. De velem maradt valami furcsa, szorongató érzés, hogy valami nem stimmel. Nem tudtam megmondani, hogy mi. A liftből fordultam vissza. Még épp elértem a bácsit, és elküldtem röntgenre. Kiderült, hogy perforációja van. Azonnali sebészeti beavatkozásra volt szükség. Az idős úr végül gyógyultan távozott, én meg sokáig töprengtem azon, hogy mi mindent jelenthet az intuíció az orvostudományban. Ezt a marke-

ting wow-élményként azonosítja, de azt hiszem, az orvoslás wow-élménye semmi máshoz nem fogható.

✿ Említette, hogy az életmórvoslás lett a fő szakterülete. Mit jelent ez?

Az orvos gyakran csak a betegség gyógyításában működik közre. A jó egészség titka viszont a helyesen megválasztott életmódban rejlik.

Ebben a mozgás a meghatározó. Egyetem után ennek elméleti hátterét kutattam. Sok évvel később Apor Péter tanár úr inspirációjára ismét bújni kezdtem a szakirodalmat, és nagy meglepetésemre azt láttam, hogy amit mi a kétezres évek elején a Farmakológiai Intézetben végzett kísérletekben kimutattunk, azt ma már a WHO humánegészségügyi ajánlásai is tartalmazzák.

✿ Ez miről szól pontosan?

Hogy mennyit és hogyan tanácsos futni és mozogni, és hogy ennek mi a konkrét egészségvédő hatása.

✿ Mit tartalmaz az ajánlás?

Azt, hogy a megfelelő védettséghez hetente legalább 150 perc közepes intenzitású kardiómozgás szükséges. Legalább 30 perces legyen egy mozgási alkalom, és két aktivitás között ne teljen el több mint 48 óra.

✿ Mit jelent a védettség, és mi tekinthető közepes intenzitásnak?

Például a szívinfarktussal szembeni védettséget. A közepes intenzitás pedig a maximális pulzusszám hatvan százaléka. A maximális pul-

A megfelelő védettséghez hetente legalább 150 perc közepes intenzitású kardiómozgás szükséges.

zusszámra van egy ökölszabály: 220 mínusz életkor. De ha az ember nem akar számolgatni, akkor úgy is meghatározhatjuk, hogy olyan mozgás, ami már izzasztó. A másik fő szabály pedig az, hogy olyan mozgást kell végezni, amely során az ember egy szuszra legfeljebb csak szavak kimondására képes. Van, aki ezt az állapotot már egy erősebb sétával eléri, ha nem annyira edzett, és van, akinek a Margit-sziget körbekocogása sem elég, mert az sem izzasztja meg. Kutatások igazolják, hogy ha valaki a 30 percet közepes vagy 20 percet magas intenzitásban lemozogja, még ha infarktust is kap, 70 százalékkal nagyobb a túlélési esélye, mint ha nem mozgott volna.

✿ A mozgás gondolom a családban is életprogram.

Nagyobb fiaim kajakozni, evezni járnak a Dunára. Ők már rendszeresen edzenek. Valóban sportos család vagyunk, a gyereknevelés pedig egyébként is mozgásban tartja az embert. Számomra a család, a gyerekek adnak értelmet az életnek. Még akkor is, ha néha éppen velük töltjük a legkevesebb időt. Szülőnek lenni kiapadhatatlan élményforrás. Három fiam van. A nagyobbak kamaszkorukat élik, a legkisebb pedig 6 éves. Minden reggel közös reggelivel, közösen beszélgetve indítjuk a napot, és együtt is zárjuk egy vacsora keretében. Nekem ez az igazi felüdülés, a teljes kikapcsolódás, a kiszakadás a munkából, amikor nem tudok másra figyelni, csak rájuk.

✿ Ha már a családnál tartunk, úgy tudom, izgalmas legendák kötik a Várhoz.

Szekszárdon születtem, Szegeden jártam egyetemre, így sokáig nemigen volt kapcsolatom a fővárossal. Feleségemmel 2001-ben költöztünk Budapestre, és végül az Ostrom utcai rendelővel váltam I. kerületivé. Van azonban egy ennél mélyebb és sokkalta régebbi kapcsolatunk is a Várral. Családunk felmenői között

✿ A család felmenői között ott van Kempelen Farkas. A tudóst a legtöbben híres sakkozógépéről ismerik, ám számos egyéb találmány és kutatás is fűződik a nevéhez: ő tervezett például kétszivattyús vízemelőt a budai Vár vízellátásának megoldásához, de ő alkotta meg a világ első beszédalkotó gépét, mai szóval beszédsszintetizátorát is

ott találjuk Kempelen Farkast, akiről mindenkinek a híres sakkozógép jut az eszébe. Csakhogy ő sok mást is alkotott az 1700-as évek második felében. A karmelita kolostor színházá alakítása is az ő nevéhez kötődik, és ő alakította ki a budai Vár vízellátását is Mária Terézia idejében. Épp a Várkert Bazár déli részénél volt az a vízemelő, amelyet az ő tervei alapján létesítettek, és ezen keresztül ment a Dunából a vízfölvitel a Várba. Amikor csak tehetem, szeretek munka előtt lejönni a Vár tövébe, a Duna-partra. Meginni egy kávé, nézni a folyót, a túlpártot, szemlélni ebben a régi, mégis csodásan felújított környezetben. Egy-egy ilyen élmény napokra fel tud tölteni. Alig várom, hogy ismét részem lehessen benne. ✿

BRONZ ÉS ARANY

MŰHELYTITKOK A SZENT ISTVÁN-TEREMBŐL

A 19. és 20. század fordulójának egyik iparművészeti remeke születik újjá a Budavári Palota déli összekötő szárnyában a Nemzeti Hauszmann Program keretein belül. Az érdeklődők 2021. augusztus 20-tól újra megtekinthetik az Ybl Miklós és Hauszmann Alajos irányításával átépített palota egyik legkülönlegesebb helyiségét, a helyreállított Szent István-termet, amelynek egységét a négy nemes alapanyag, a fa, a textil, a kerámia és a fém csodálatos harmóniája adja. A termet a szakemberek eredeti tervtörvények és archív fényképek alapján rekonstruálják, szem előtt tartva a múlt századi mesterek gondosságát és alaposágát. Az aranyozott bronztárgyak újjászületéséről Vecsey Ádám restaurátor árul el részleteket.

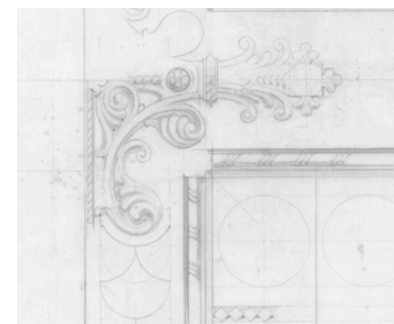
Az 1902-ben díszvacsorával felavatott Szent István-terem berendezési tárgyainak eleganciáját a kor legelismertebb iparművészeinek szaktudása garantálta. A fa-munkák, így például az ajtó vagy a díó-fából készült falburkolat, Thék Endre asztalosmester bútorgyárában készültek, a majolikabetéteket és a falakat díszítő kerámiaképeket a pécsi Zsolnay

A Szent István-terem berendezése az 1900-as párizsi világkiállításon is hatalmas sikert aratott, a zsűri nagydíját is elnyerte.

Porcelánmanufaktúra gyártotta. A kék színű selyem- és aranybrokát kárpitokat a szőnyegekkel és bútorszövetekkel foglalkozó Haas Fülöp és Fiai vállalkozás készítette.

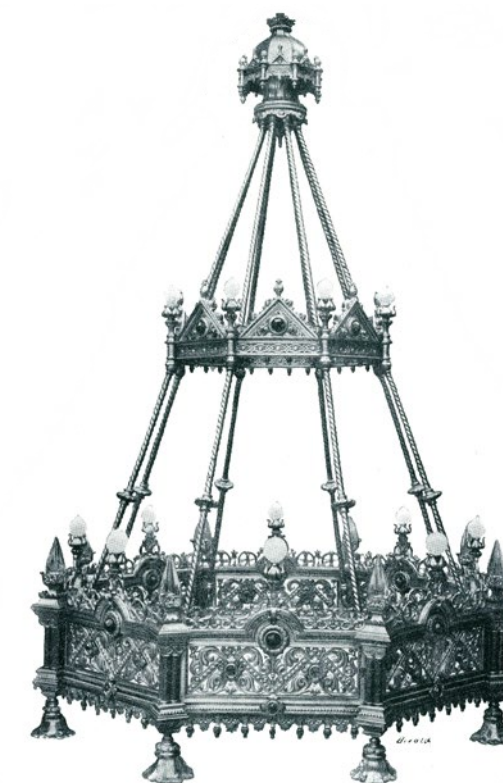
A helyiség csillárjai és falikarjai Kissling Rudolf bronzműves alkotásai, a kovácsolt díszek pedig Jungfer

✂ A szakemberek eredeti tervtörvények felhasználásával készítették el a modelleket, amit az öntés, majd a cizellálás folyamata követett

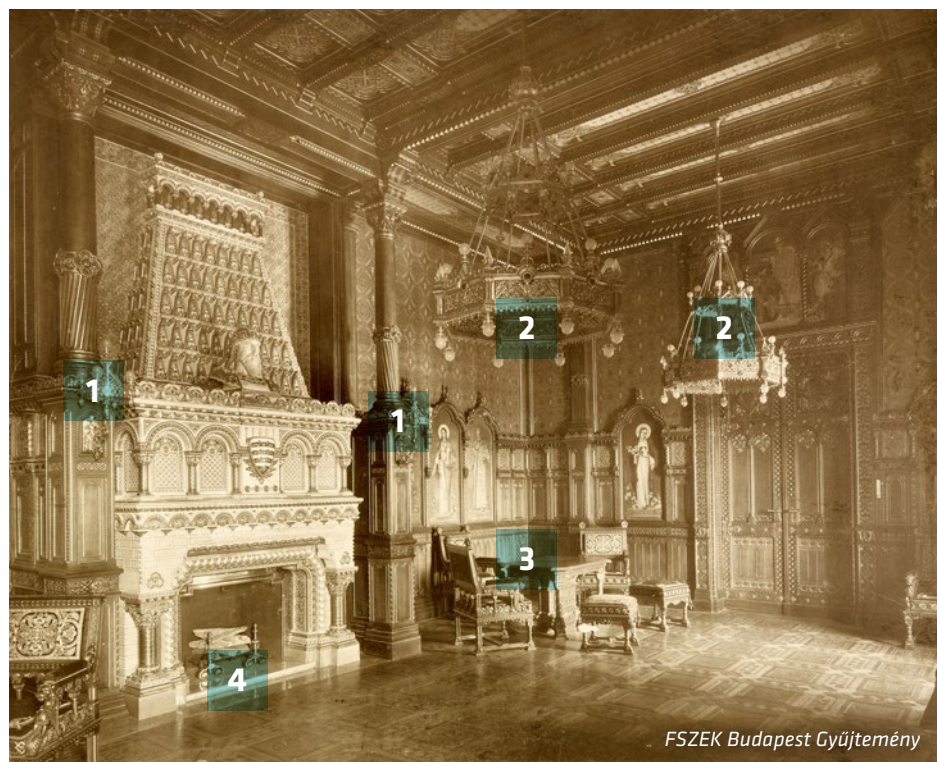
Gyula díszműkovács és vasáru gyáros munkái. Utóbbi főleg az építészeti vasmunkákra szakosodott, a Budavári Palota mellett az Országház és az Opera épületén is dolgozott, számos palotaépület kapuja fűződik a nevéhez, a Habsburg-kapu díszrácsozata is Jungfer munkája. Megrendelői különösen rajongtak kovácsoltvasból készült virágmotívumaiért. Nagy hatással volt a szakma magyarországi fejlődésére, évtizedekig tevékenykedett a lakatos-ipartestület elnökeként, számos fiatal kovács- és lakatosinas szerzett üzemében világszínvonalú szaktudást.

Mivel a Szent István-terem Budapest második világháborús ostromakor csaknem teljesen kiégett (az a kevés érték pedig, amely megmenekült, áldozatul esett a háborús fosztogatásnak, illetve a kommunista szellemiségű műemléki helyreállításnak), a szakemberek számára izgalmas kihívást jelentett a berendezés rekonstruálása. Különleges detektív munka előzte meg a terem aranyozott bronztárgyainak – csillárok, falikarok, tűzibakok, szellőzőrácsok, az ajtó- és ablakelemek – tervezését. „Szerencsére maradtak fenn korabeli tervrajzrészletek, amelyek abban segítettek a munkánkat, hogy körülbelül lássuk az arányokat, illetve találtunk a teremből több megvilágításból és szögből

✂ A Szent István-terem eredeti csillárjait Kissling Rudolf készítette, egyenként 100 kilogrammnál is nagyobb volt a súlyuk

készített fotókat is, amelyek megmutatták, hogyan valósultak meg a tervek a gyakorlatban. Ezek segítségével határoztuk meg az aránypárokat, a méreteket, amelyek alapján el tudtuk készíteni a mestermodelleket. A fémek esetében megnehezítte a modellezést, hogy számolni kell a fémöntvény természetes zsugorodásával is, amit a bronz esetében nem mindig könnyű pontosan megállapítani. Mindez viszont elengedhetetlen ahhoz, hogy a folyamat végén jól illeszkedjenek majd egymáshoz az egyes tárgyak alkotóelemei.

FSZEK Budapest Gyűjtemény

1 FALIKAR 2 CSILLÁR 3 SZELLŐZŐRÁCS 4 TŰZIBAK

AZ AJTÓK ÉS AZ ABLAKOK ARANYOZOTT BRONZELEMEI MELLETT CSILLÁROK, SÁRKÁNYOS FALIKAROK, TŰZIBAKOK IS DÍSZÍTIK A TERMET.

A modellek alapján megtörtént az öntés, utána pedig a nyers öntvények cizellálása következett, a letompult felületi díszítmények élesebbé, kontúrosabbá tétele. Ezt követte az aranyozásra való előkészítés: ilyenkor fúrjuk ki például azokat a lyukakat, amelyek elengedhetetlenek lesznek majd az elemek összeillesztéséhez. Az aranyozás után összeszereljük a tárgyakat, behúzzuk az elektromos kábeleket a világítótestekbe, illetve elhelyezzük rajtuk a díszköveket” – meséli a rekonstrukció folyamatáról Vecsey Ádám, aki a Budapesti Történeti Múzeum restaurátor osztályvezetőjeként csatlakozott a munkához.

A Szent István-terem aranyozott bronztárgyainak hat fémmöntő és tíznél is több cizellőr dolgozott azért, hogy

a lehető legpontosabban rekonstruálhassák az egykori mesterek munkáit. „Nemcsak a magam, de a feladaton dolgozó összes munkatársam nevében is elmondhatom, hogy megtisztelő érzés ennek a különleges teremnek a felújításán dolgozni. Felemelő a tudat, hogy a múlt csodás iparművészeti értékeit menthetjük át a jövő generációinak. Nagy öröm, de nagy felelősség is egyben, hiszen minden tekintetben meg kell felelnünk annak a hihetetlen szakmai tudásnak, amellyel a terem berendezésének készítői bírtak a századfordulón. Elképesztő igényesség és profizmus jellemezte

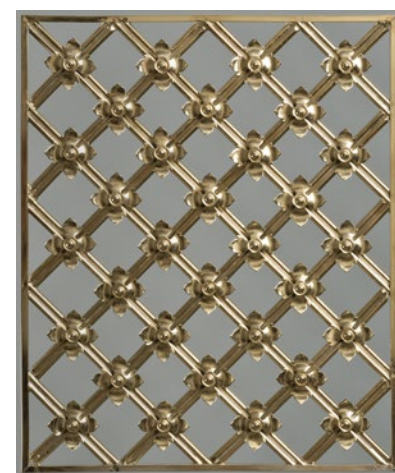
➤ **A terem berendezésének fém tárgyait is finom részletek és elegáns cizelláltság jellemzik**

➤ **Vecsey Ádám évek óta koordinálja a Szent István-terem fém tárgyainak rekonstrukcióját, a legtöbb elemen ő maga is dolgozott**

a munkájukat, mindennél többre értékelték a minőségi alapanyagot és a szaktudást. Bízom benne, hogy sikerült felőni hozzájuk” – mondja Vecsey Ádám arról, mit jelent számára az, hogy részt vehet a Szent István-terem újjáépítésében.

Az évek óta tartó, magas szaktudást igénylő rekonstrukciós munka végeredményét nemsokára a Várba látogatók is megtekinthetik: a Nemzeti Hauszmann Program keretében, az eredeti tervek alapján megújuló, az első napokban ingyenesen látogatható Szent István-terem 2021. augusztus 20-án nyitja meg kapuit az érdeklődők előtt. ✂

ITT A TAVASZ, KIVIRÁGZOTT A BUDAI VÁR

Árnyas sétányokkal és virágos kertekkel várja az itt élőket és az ide látogatókat a Budavári Palota környéke idén tavasszal is: a Várkapitányság várkertészetének munkatársai nap mint nap azon dolgoznak, hogy ne csupán rendben tartsák, de évről évre még szebbé és rendezettebbé varázsolják a Budavári Palotanegyed nyolchektárnyi zöld felületét.

Nem csupán a Várnegyed letűnt épületei születnek újjá a Nemzeti Hauszmann Program keretein belül, de egy kertmegújítási programnak köszönhetően újjáélednek a környék zöld felületei is: folyamatosan zajlik a Várba felvezető sétányok megújítása, új virágágyások köszöntik a látogatókat a terület legkülönbözőbb pontjain, a Szent György téren pedig kerámiával díszített fa növénytartókba ültetett díszalmafákkal találkozhatunk.

Azt, hogy a budai Vár kertjei a legszebb arcukat mutassák a látogatóknak, gondos és alapos munka biztosítja: a várkertészet körülbelül harmincfős csapata minden évszakban azon dolgozik, hogy ápolja, rendben tartsa, illetve megújítsa a kertek növényzetét. Számos szezonális feladatot láttak el az elmúlt hetekben annak érdekében, hogy előkészítsék a kerteket a tavaszi újjászületéshez: megtörtént a gyeplazítás és a gyomirtás, elvégezték a szükséges metszési munkákat – a sebkezeléssel és

lemosópermetezéssel együtt –, gondoskodtak a növények műtrágyázásáról és tápanyag-utánpótlásáról, valamint az elhalt vagy lelógó ágak eltávolításáról.

Március végén kétnyári növényeket, például árvácskákat ültettek, április végén pedig az egynyári palánták következnek: a kertészeti szakemberek munkája nyomán pillangóvirág, Kleopátra tüje, verbéna, pampafű, díszes zsálya, hamvaska, bóbítavirág, rózsameténg, borzaskata, díszmák és nefelejcs díszíti majd a budai Vár ágyásait. Ezenkívül színes réti virágos magokat is vetnek áprilisban a szépen előkészített növényágyásokba.

Ahány ágyás, annyi formációval találkozhatunk, jellemzően fehér és rózsaszín, fehér és kék vagy esetleg

sárga és kék színek kombinációiban. Az ültetésnél kiemelt szempont, hogy az egyes ágyásokba mindig olyan növények kerüljenek, amelyek stílusukban és megjelenésükben jól illeszkednek az adott zöld és épített környezethez.

Tavasszal a kertészek tisztítási munkákat is végeznek az Ellyps sétány területén, hogy még rendezettebb környezet várja a látogatókat. Itt új virágágyásokat is kialakítanak, virágzó lágyszárú növények teszik majd színesebbé a jelenlegi ligeterdős hangulatot.

Érdemes tehát kiadós sétákat tenni ebben az évszakban is a Budavári Palotanegyedben és környékén, hiszen 2021 tavaszán ismét különlegesen szép növényekkel találkozhatunk. ✂

VILÁGRITKASÁGOK A VÁRKERT BAZÁRNÁL

ORVOSTÖRTÉNETI UTAZÁS AZ APRÓD UTCÁBAN

Különleges épület áll a Várkert Bazár déli végében: első ránézésre csak egy régi lakóház, ha azonban közelebb megyünk, kiderül, hogy egyedi gyűjteménynek ad helyet, hiszen az 1960-as évek óta itt működik a Magyar Nemzeti Múzeum – Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, amely néhány világszerte ritkaságnak számító tárgynak is otthona.

ORVOSI LÁDÁT, FOGÓT, ÉRMETSZÖT, SŐT LÁNCFÜRÉSZT ÉS ÉRHORGOT IS LEHET LÁTNI A SEMMELWEIS IGNÁC MUNKÁSSÁGÁNAK IS EMLÉKET ÁLLÍTÓ MÚZEUMBAN.

Bár ma talán nehéz elképzelnünk, ez a környék bő kétszáz éve igencsak nyüzsgő Duna-parti terület volt, tele lakóházakkal, boltokkal, iparosok műhelyeivel, a közelben a hajóhíddal. Az akkori Palota utcában az 1700-as évek végén Meindl János építtetett késő barokk stílusban lakóházat, amelynek felső szintjét bérbe adta, miközben a földszint egyik felében kávéházat alakított ki. Az emeletre 1806-ban Semmelweis József költözött családjával, az alsó szint másik felében pedig megnyitotta fűszer- és vegyeskereskedését, amelyet a Fehér Elefánthoz címezett. A Semmelweis család hosszabb ideig lakott az épületben, azután is ott maradtak, hogy az 1810-es nagy tabáni tűzvészben, amely nem kímélte a sűrűn lakott környék házaait, a Meindl-ház is megsérült. Tulajdonosa ekkor copf stílusban építtette újjá az épületet, amelyet meg is nagyobbított. Ennek valószínűleg József és felesége, Müller Terézia örültek, hiszen családjuk az évek előrehaladtával szépen gyarapodott,

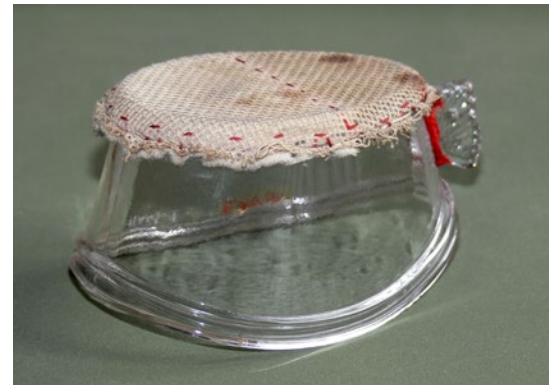
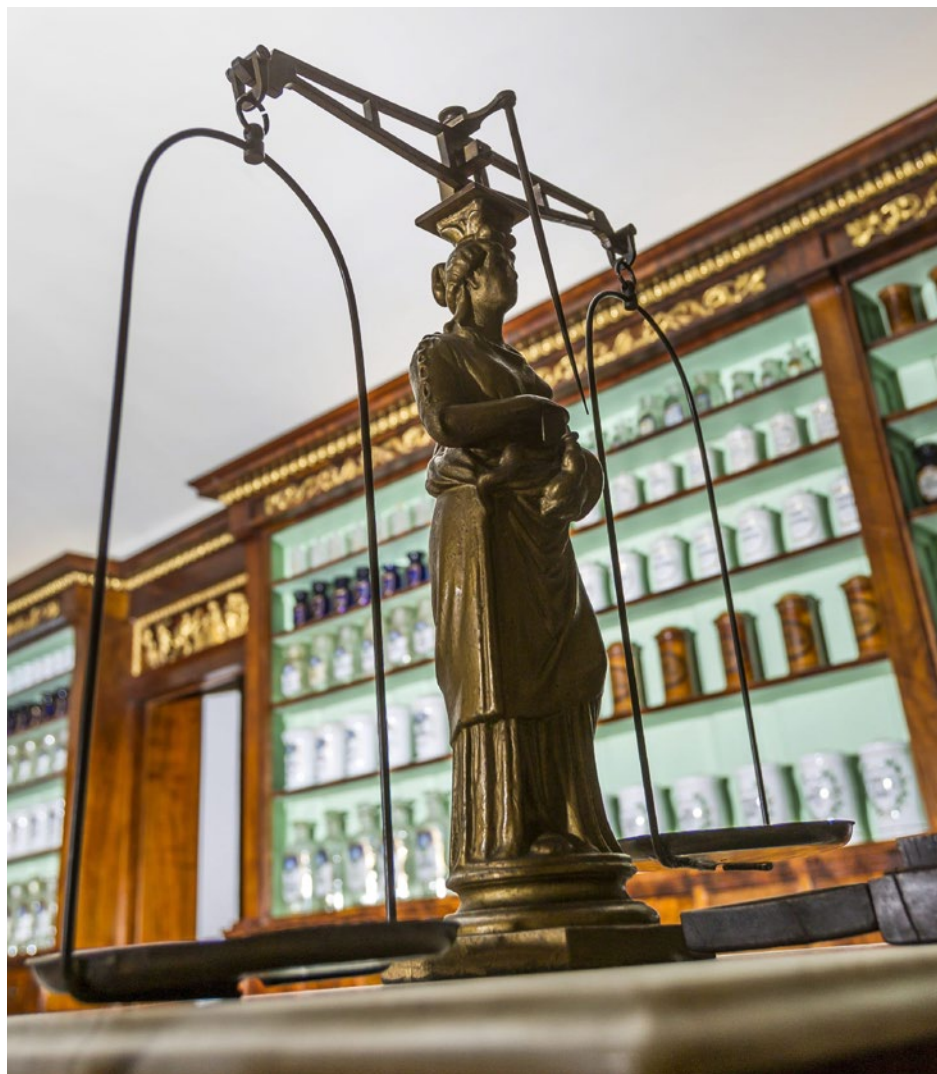
sorra érkeztek a gyerekek. 1823-ra már akkora lett a család, és olyan jól ment az üzlet, hogy József megvásárolta a szemközti, úgynevezett Demeter-házat, ahová átköltöztek. A későbbi neves orvos, az anyák megmentőjeként emlegetett Semmelweis Ignác azonban még itt, a mai Apród utca 1-3. szám alatt született 1818. július 1-jén, tíz testvér közül ötödikként. A házat 1906-ban emléktáblával is megjelölték, így szerencsére megmenekült, amikor az 1930-as években elbontották a zsúfolt környék szűk síkatorok mentén álló, kicsi, komfort nélküli, gyakran életveszélyes házait. A második világháború pusztítása azonban már ide is elért, az épület súlyosan megsérült, a jobb oldali szárny megsemmisült. A helyreállításra sokat kellett várni, csak 1962–64 között történt meg, ekkor azonban már határozot-

➤ **A Petz-féle gyomor- és bélvarrógép**

tan azzal a céllal folytak a munkálatok, hogy az egykori lakóházat múzeumként hasznosítsák, így az emeleten kiállítóterként is használható helyiségeket alakítottak ki. Itt nyílt meg 1965-ben a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, amely a mai napig itt működik.

A múzeum kettős célt szolgál: egyrészt feleleveníti a leghíresebb magyar orvos, Semmelweis Ignác életét és munkásságát például személyes tárgyak segítségével, másrészt bevezeti az érdeklődőket a

◀ **Gömöry Károly Szentlélekhez címzett patikájának berendezési tárgyai a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum állandó kiállításán. Jobbra tőle a Vajna-féle narcotizáló kosár**

kapcsokat, ezért a használata nehézkes volt, mégis forradalmasította a sebészetet. Egészen addig ugyanis nem tudtak a gyomron és a béltraktuson sikeres műtétet végrehajtani, mert a kézzel varrott összeillesztések nem zártak elég jól. Ennek ellenére alig 50 darab készült belőle, mert Hüttl-Hümér leállította saját termékének gyártását, amikor egyik tanársegédje, Petz Aladár 1920-ban továbbfejlesztette a sebészeti varrógépet, amelynek kezelése sokkal könnyebb és egyszerűbb volt. Hüttl-Hümér találmányának működési elve azonban

annyira sikeres volt, hogy napjaink gyomor-, bél- és érvarró gépei is ezt követik. Egy másik valódi ritkaság a Vajna-féle narcotizáló kosár, amelyből ismereteink szerint szintén csak két példány létezik a világon. Ez nem csoda, hiszen üvegből készült, így különösen sérülékeny. Ez az egyszerű eszköz szintén fontos újítás volt a maga korában, az 1890-es évek végén, mert a narcotizálás során felépő korábbi problémák egy részét kiküszöbölte: az altatószer nem érhetette a beteg arcát, és a szert csak a páciens lélegezhette be, a műtő személyzete nem. Különlegesség az a 18. századi eszköz is, amelyet a koponyalékelés során használtak a kivágott koponyacsontdarab

kiemelve a magyar egészségügy fejlődésének fontosabb állomásait. A termekben sétálva számos orvosi ládát, mérleget, fogót, érmetszőt, láncfűrész, érhorgot, foghúzó vagy katonarorvosi eszközt, preparátumot és szemléltető tárgyat nézhetünk meg közelebbről, köztük néhány valódi ritkaságot. Ilyen például az 1907-ből származó Hüttl-féle gyomor- és bélvarrógép, amelyből csak két példány maradt fenn a világon. Majd 3 kilogrammot nyom, és kizárólag a gyártó tudta behelyezni a

◀ **Viaszból készült anatómiai modell, amelyet II. József adományozott a Pesti Egyetem Orvosi Karának. Mellette a Hüttl-féle gyomor- és bélvarrógép**

nyugati orvoslás történetébe. *Képek a gyógyítás múltjából* című állandó kiállítása a nyugati medicina fejlődését, a betegségek, a betegápolás történetét mutatja be a prehisztórikus kortól a 20. század elejéig,

▶ SEMMELWEIS IGNÁC

Az ifjú Ignác apja akaratának megfelelően 1837-ben jogot kezdett tanulni Bécsben. Ám az orvosi hivatás iránt érzett elkötelezettsége hamar legyőzte az engedelmességét, és átiratkozott az orvosi karra. 1844-ben avatták orvosdoktorrá, egy éven belül pedig szülészeti és sebészeti oklevelét is átvehette. Bécsben, az Allgemeines Krankenhaus szülészeti klinikáján kezdett dolgozni, és munkája során felfigyelt arra, hogy az otthon szülő nők közül, akiket orvosok nem, csak bábák láttak el, sokkal kevesebben haltak meg gyermekágyi lázban. Egyik tanára, későbbi barátja halálát vizsgálva jött rá, hogy a várandós nőket az orvosok fertőzik meg, amikor boncolás után, kézmosás nélkül végzik el a nőgyógyászati vizsgálatokat, ezért az osztályán klórmentes kézfertőtlenítést rendelt el a személyzetnek. Bár ezek után itt a gyermekágyi lázban meghalt nők aránya jóval kisebb lett, orvostársai nem hittek az alig 30 éves kolléga elméletében. 1850-ben Pestre költözött, ahol a Szent Rókus Kórház szülészeti osztályának vezetője és később a pesti egyetem oktatója lett. Sebészként is eredményesen dolgozott, például Magyarországon elsőként végzett petefészekműtétet és másodikként császármetszést, és folytatta a gyermekágyi láz elleni küzdelmét is: sikerült 0,85 százalékra leszorítania az ebben elhunytak arányát. Mivel az idősebb orvosokra itthon sem tudott hatni, az orvosképzés megújításában látta a megoldást, szülészeti, nőgyógyászati tankönyv írására készült. Ebben azonban megakadályozta korai halála, amelyet vérmérgezés okozott 1865-ben. Hamvait 1964 óta szülőháza, azaz a róla elnevezett múzeum kertjében őrzik.

▶ **Semmelweis Ignác hamvait 1964 óta szülőháza, azaz a róla elnevezett múzeum kertjében őrzik**

kiemelésére. Ez a ránézésre is érdekes fémtárgy a Budapesti Királyi Orvosegyesülettől került a múzeumba.

Az intézmény gyűjteménye általában így, adományozás útján gyarapszik: gyakran megesik, hogy az örökösök nem tudják tárolni a szüleiknek, nagyszüleiknek kedves tárgyakat, és felajánlják a múzeumnak. Így került hozzájuk például egy 1950-es évekbeli fogorvosi rendelő berendezése vagy egy, az 1920-as években készült röntgenkészülék, amely szintén ritkaság, hiszen ebből a típusból Budapesten csupán egyetlen másik példány található. A múzeum egyik büszkesége az egykori Szentlélek Patika 1813-ból származó enteriőrje, ezt a maga teljességében láthatjuk a kiállításon. Mindezek mellett olyan „nem tipikus orvosi” tárgyak is gyarapítják a gyűjteményt, mint az orvosláshoz kötődő érmék, könyvek, kiadványok, festmények vagy műalkotások, ezekből évente több tematikus tárlatot is rendeznek.

A múzeum az elmúlt évtizedekben olyan mértékben és olyan fontos tárgyakkal bővült, hogy ma itt található a kontinens egyik leggazdagabb orvos- és gyógyszerész-történeti gyűjteménye, amely nem csak az orvostanhallgatóknak lehet érdekes, hiszen a múzeum különleges emlékei mindenkinek izgalmas titkokat mesélhetnek az elmúlt évszázadok mindennapjaiból. ❁

„SZERETEM, HA TUDJUK, HONNAN JÖTTÜNK, HOGY MIBEN ÉLTEK AZ ŐSEINK”

Egy-egy épület vagy városrész nemcsak a mives részleteivel, csodálatra méltó építészeti megoldásaival ejtethet rabul minket, hanem a történetével is, azzal, hogy képes megidézni az elmúlt korok hangulatát, a korábban itt élt emberek mindennapjait. Ilyen helyszín a budai Vár is. A Nemzeti Hauszmann Program Facebook-oldalán időről időre népszerű művészeket, közéleti szereplőket kérünk arra, meséljenek nekünk a Várnegyedhez fűződő viszonyokról. Ezúttal Rúzsza Magdi énekesnőt kérdeztük, aki gyerekként alig várta, hogy élőben is láthassa a Várat, és akit a mai napig örömmel tölt el a tudat, hogy bármikor, ha úgy tartja kedve, kóborolhat egyet a megújuló Budavári Palotanegyedben.

„Még ma is minden alkalommal, amikor átmegyek a Lánchídon, felnézek, és arra gondolok, hogy milyen jó, hogy ebben a városban élek! Milyen jó, hogy van nekünk egy ilyen monumentális épületünk!” – meséli Rúzsza Magdi.

A számos díjjal elismert, telt házas koncerteket adó, a hazai könnyűzenei élet legnagyobb művészeivel együtt dolgozó énekesnő a vajdasági Kishegyesen nőtt fel, és gyerekként sokáig csak tévéműsorokban láthatta a Budavári Palota épületét. „Emlékszem arra a gyerekkori kirándulásra, amikor végre eljuthattam Budapestre és a Várba, amelyet addig csak felvételeken láttam. Olyankor mindig az járt a fejemben: ha majd egyszer én ott végigsétálok! Elsőként léptem ki a buszból, megálltam, és azt mondtam: hát itt vagyok, ez a Vár!”

Bár elsősorban nem a budai Vár, hanem a Megasztár 2006-os, harmadik szériája miatt érkezett később Budapestre, a főváros legrégebbi negyede az azóta eltelt 15 évben is fontos része volt az életének. Miközben a tehetségkutató megnyerése után céltudatosan és sikeresen építette fel énekesnői karrierjét, időről időre, ha kikapcsolódni vagy épp elmélkedni vágyott, gyakran a Várba és környékére esett a választása. „Fantasztikus, hogy ilyen csodaszép környezetben tudunk borozgatni például egy borfesztiválon. De önmagában már az is elég, ha megállok a palota oldalában, és figyelem a Dunát, a várost: nem tudok másra gondolni, mint hogy tényleg micsoda csodálatos hely! Aztán belegondolok abba is, hogy ki mindenki járt itt előttem, hogy kik voltak azok az emberek, akik ezt építették... A mai napig

➤ Rúzsza Magdi hosszú ideje visszatérő vendég az ország legnagyobb fesztiváljain és legnépszerűbb zenei rendezvényein

hisz megőrzendő értéként tekint a korábbi korok szokásaira, tárgyaira, épületeire. „Engem mindig a régi dolgok vonzottak, láttam bennük valamit, ami visszavisz a múltba: elképzelem, milyen lehetett ott lenni, ott élni. Úgy érzem, hogy a régiek egy kicsit az örökkévalóságnak építkeztek. Szeretem, ha tudjuk, honnan jöttünk, hogy miben éltek az őseink. Ez a hangulat aztán egy picit belénk szívárog, és így talán egy kicsit ezzel is őrizzük a régiek szellemét saját magunkban.”

Az énekesnő ezért is tartja nagy-szerű kezdeményezésnek, hogy a Nemzeti Hauszmann Program keretein belül a Vár történelmi épületei visszakapják régi fényüket. „Csodás dolog, hogy ilyen értékeink vannak. Az a legjobb irány, ha azzal foglalkozunk, mi az, amink volt, és megpróbáljuk felújítani vagy újraépíteni, és aztán szépitgetni, megtartani abban a régi valójában. Így ki tudja, hány generáción keresztül itt lesz még nekünk!” ✂

„A MAI NAPIG EMLÉKSZEM, HOGY MILYEN HIHETETLENÜL JÓ ÉRZÉS VOLT, AMIKOR MÁR ÚGY MEHETTEM FEL A VÁRBA, HOGY TUDTAM: BÁRMIKOR VÉGIGSÉTÁLHATOK ITT!”

ÉRTÉKTEREMTÉS A BUDAI VÁR KÖZPONTJÁBAN

ÚJABB ÉPÜLETET MENTETT MEG
A MAGYAR NEMZETI BANK ALAPÍTVÁNYA

A Várnegyed Úri utcájában a 21. és a 72. szám alatt található két különleges épület. Közös bennük, hogy hosszú évek, évtizedek óta üresen álltak. Állapotuk gyorsan romlott, aminek szomorú következménye lehetett volna, hogy a két műemlék saroképület menthetetlenül eltűnik.

A Magyar Nemzeti Bank és alapítványa azonban mindkét épületet megvásárolta, és értékmentő tevékenysége során a felújításukról döntött. Bánkuty Tamás, a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány igazgatója írt a rekonstrukciókról.

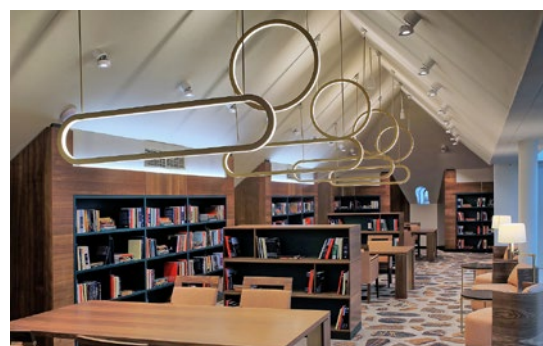
Az egykori budai városháza (Úri utca 21.) klasszikus középkori épülete komplex rekonstrukcióját követően Bölcs Vár néven, világszínvonalú oktatási és közösségi térként újult meg, és ma már két éve széles körű tudományos és kulturális programok helyszíne. 2021-ben pedig befejeződik az Úri utca 72. alatt található sarokház felújítása is. Ezzel a jegybank és alapítványa már a Várnegyed második ikonikus épületét menti meg és adja át az egyetemi, tudományos élet számára.

ÚRI UTCA 21. BÖLCS VÁR – DOKTORI ISKOLA ÉS OKTATÁSI KÖZPONT

A Bölcs Vár épületének 2018-ban véget ért rekonstrukciója számos szakmai díjat nyert. 2019-ben megkapta az UNESCO nemzetközi műemlékvédelmi szervezete által alapított ICOMOS-díjat, a magyar építészeti

kultúrát és értékeket megőrizni hivatott építészeti alkotásokat elismerő Pro Architectura díjat, valamint a 2019-ben már tizenkilencedik alkalommal meghirdetett Építőipari Nívódíjat is. A Budapest Főváros Önkormányzata és a Budapesti Építész Kamara a két szervezet által közösen kiadott Budapest építészeti nívódíj pályázatán szintén a Bölcs Várnak ítélte a fődíjat. Az elnyert díjnak köszönhetően a budai Vár új ékköve a 2019-es év műemlék épülete lett.

A Bölcs Vár mint oktatási központ több hazai és nemzetközi egyetemi program helyszínéül szolgál. A Fudan-Corvinus MBA Program, amely Kína és Közép-Kelet-Európa első innovatív, kettős diplomát adó MBA-képzése, a Magyar Nemzeti Bank szakmai támogatásával indult el. A Transzdiszciplináris Doktori Program, a gazdálkodás- és szervezéstudományok területén angol nyelven elindított doktori program a győri Széchenyi István Egyetem és az MNB-alapítványok együttmű-

➡ **Az Úri utca 72. alatt megnyíló új szellemi központ modern könyvtára**

ködése által jöhetett létre, ahol nemzetközileg elismert külföldi oktatók adnak elő. Emellett az MNB-alapítványok támogatásával 2015 szeptemberében újtáira indított Geopolitikai Doktori Program is sikeresen működik a Bölcs Várban.

A korábban zárt, üres épületet igyekeztünk megnyitni mindenki számára, gyermekprogramokat, építész-találkozókat, könyvbemutatókat rendezünk, amikor lehetőség van rá.

A BÖLCS VÁR ÉPÜLETÉNEK REKONSTRUKCIÓJA SZÁMOS SZAKMAI DÍJAT NYERT, KÖZTÜK AZ UNESCO MŰEMLEKVÉDELMI SZERVEZETE ÁLTAL ALAPÍTOTT ICOMOS-DÍJAT IS.

ÚRI UTCA 72. TUDOMÁNYOS KÖZPONT A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉRT

A Bölcs Vár mellett a 2021-es évben elkészül az Úri utca 72. alatt található műemlék épület felújítása is. A gazdag múltra visszatekintő ingatlan volt a katonai kincstár tulajdonában, a rajta álló építmény feltételezések szerint volt plébániaépület, köztisztviselői bérház, a második világháború során búvóhely, és a Magyar Nemzeti Bank értékeinek a védelmét is szolgálta.

A többéves előkészítés és kétéves rekonstrukció eredményeként várhatóan az év első felétől láthatja el oktatási és tudományos funkcióját az épület, amely a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány (PADME) szerteágazó tevékenységének ad majd he-

lyet, valamint egy új, a fenntarthatóságra fókuszáló tudományos központ kezd meg benne működését. Hazai és külföldi kutatók végezhetik itt munkájukat, bekapcsolódva ezzel a magyar egyetemi vérkeringésbe. A központ 2021-ben indítja el speciális kutatási és ösztöndíjprogramját szoros együttműködésben akadémiai és szakmai partnereivel. A program célja a fenntarthatóság témájában kimagasló eredményeikkel és publikációikkal nemzetközi hatást kiváltó hazai és külföldi kutatók munkájának ösztönzése és összekapcsolása a magyar tudományos élettel. A kezdeményezésnek köszönhetően az Úri utca 72. alatt megnyíló új szellemi központ kiemelkedő tudományos

életúttal rendelkező kutatókat és szakembereket tud majd fogadni.

Összefoglalva, az MNB alapítványai nemcsak az ikonikus épületek felkarolásában, hanem az oktatás területén is igyekeztek maradandót alkotni. Az elmúlt hat évben közel 1600 projektet támogattak mintegy 11 milliárd forint értékben, az öt posztgraduális programban pedig csaknem 370 hallgató vett eddig részt, a kulturális misszió keretein belül megvalósuló 25 kortárs kiállítás pedig megközelítőleg negyvenezer látogatót vonzott. Jelenleg a pandémia következtében az oktatók és a könyvbemutatók átköltöztek az online térbe, de reméljük, hogy ezek a csodálatos épületek hamarosan újra megtelhetnek élettel. ✂

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban voltak, de sokszor el is voltak zárva a látogatók elől. Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra. Reméljük, ez is elősegíti, hogy a jövőben is megtiszteljenek bennünket figyelmükkel, bizalmukkal.

MEGKEZDJÜK A FEHÉRVÁRI RONDELLA FELÚJÍTÁSÁT

A Fehérvári rondella szerkezete olyan rossz állapotban van, hogy nem javítható, ezért rekonstrukciója során először elbontjuk az építményt, majd ezután építjük újjá. A rondella tetején található, Görgei Artúrt ábrázoló szobrot is restauráljuk, azt a rondella elkészülte után visszaállítjuk eredeti helyére. A munkálatok ideje alatt a Fehérvári rondellát le kell zárunk a látogatók elől.

FOLYTATJUK A TÖRTÉNELMI KERTEK, PARKOK ÉS SÉTÁNYOK KARBANTARTÁSÁT

A Budavári Palotanegyedben és környékén található kerteket és sétányokat azok végleges kialakítása előtt is karbantartjuk, illetve bal- és jobb- oldali részeken

jük a zöld felületeket, új növényeket telepítünk, és megújítjuk a területen található gyalogosútvonalakat. Ilyen munkákat végzünk a déli kertek területén, illetve az Ellyps sétány északi részén.

MEGÚJÍTJUK A VÁRFALAKAT

A várfalak fejlesztésének célja, hogy megszűnjenek a balesetveszélyes szakaszok, és a látogatók eddig be nem járható területekre is eljuthassanak. A falak átfogó rekonstrukciója hosszú évtizedek óta várat magára. A felújítás első ütemében megkezdjük a munkálatokat a déli kertek területén, a Habsburg-kapunál, illetve az Ellyps sétány déli részén. Jelenleg a Szarvas tér felől nem lehet feljutni a Várba a palotakerteken keresztül. Kérjük, a Palota út irányából használják az Országos Széchényi Könyvtár épületében található liftet és a Karakas pasa tornyánál

lévő lépcsőt és lifteket, a Duna felőli oldalon pedig a Várkert Bazáron keresztül közlekedjenek.

JÓ ÜTEMBEN HALADUNK AZ EGYKORI SZENT ISTVÁN-TEREM REKONSTRUKCIÓJÁVAL

A Budavári Palota déli összekötő szárnyának rekonstrukciója során helyreállítjuk a palota eredeti, Hauszmann Alajos által megálmodott sziluettjét, illetve az egykor itt található Szent István-termet, amely a századforduló magyar iparművészetének kiemelkedő jelentőségű alkotása volt, ám a második világháború alatt teljesen megsemmisült. A munkák során a Kemál Atatürk sétány egy részét várhatóan 2021. augusztus végéig le kell zárunk, de ez idő alatt a sétány mellett ideiglenes utat biztosítunk az erre közlekedők számára, amelynek területét a lezárást követően rehabilitálni fogjuk.

MEGKEZDŐDÖTT A TURULSZOBOR ÉS A HABSURG-KAPU RESTAURÁCIÓJA

Közel 120 éve magasodik Budapest fölött a Budavári Palotanegyed egyik meghatározó látványossága, a turulszobor. Donáth Gyula alkotását 1905-ben, a Budavári Palota századfordulós építésének befejező szakaszában állították fel a Habsburg-kapu díszes kerítésének sarkán.

A budai Várat meghatározó hatalmas, bronzból készült szobor karmai között kardot tartva, szárnyait repülésre készítve tekint méltóságteljesen a Duna felé. A magyar eredetmondák legendás madarát ábrázoló mű a méretei miatt is tekintélyes: magassága 5 méter, szélessége pedig 7 méter. Kőből készült talpazatát a történelmi Magyarország címere díszíti.

Az alkotás több sérüléssel ugyan, de átvészelte a második világháborút, azóta kisebb javítások történtek rajta, azonban az állapota mára jelentősen leromlott. A Nemzeti Hauszmann Program keretében most Donáth Gyula különleges szobrát is teljeskörűen restauráljuk: a nemrég felújított Mátyás kútja bronzszobraihoz hasonlóan a szakembereink patinamegőrző tisztítást és restaurálást hajtanak végre, a turul bronzfelületeinek sérüléseit is kijavítják, a szobor belső vasvázat pedig megerősítik. A munkát a Savoyai teraszon felállított szabadtéri restaurátor-műhelyben végezzük el, majd a monumentális művet megszépülve állítjuk vissza eredeti helyére.

A turulszobor mellett található Habsburg-kapu, a díszkerítés és a

hozzájuk tartozó lépcső is jelentősen megsérült a második világháborúban. Noha a károk helyreállítását az 1970-es és 1980-as években elvégezték, az elmúlt évtizedek is jelentős nyomot hagytak rajtuk. Állapotuk sokat romlott, így halaszthatatlanná vált a teljes felújításuk. Az eredetileg Jungfer Gyula műhelyében készült Habsburg-kapu kőelemeit is megtisztítjuk, kijavítjuk a repedéseket és a felületi hibákat, valamint felújítjuk a díszes, kovácsoltvas szerkezetet is.

A munkálatok ideje alatt a Habsburg-kapun és a Halászó gyerek teraszán átsétálni nem lehet, ám egy ideiglenes járdán a Savoyai terasz továbbra is kényelmesen megközelíthető marad.

Óriásdaruvval emeltük le a Habsburg-kapu kerítéséről az 5 méter magas turulszobrot, hogy azt a Savoyai teraszon kialakított szabadtéri restaurátor-műhelybe szállítsuk

A TÖRÉKENY BÁJ VERSEI

„Tóth Árpád nemcsak a Nyugat költői, de az összes magyar lírikusok között is olyannak tűnik föl, mint a tökéletesség, finomság, nemesség géniusza” – méltatja elődjét pályatársa, Vas István. S valóban, Tóth Árpád költészete csupa finom részlet, szépség és zene. Számos maradandó verssora pedig egy várbéli legendás vendéglő kockás terítővel borított asztalán született.

A Vár különleges hangulatú utcái, régi korok története-
it, sokszínű emberi sorsokat megidéző épületei tökéletesek arra, hogy az érzések, hangulatok, a pillanatok törékenysége iránt fogékony költői lélek tollhegy végére kíváncsi témát találjon errefelé sétálgatva. Így talán nem is olyan meglepő, hogy a nyelvünk sokszínűségét és játékoságát mesterien kiaknázó Tóth Árpád, aki életének utolsó tíz esztendejében a Várnegyedben élt, gyakran indult Táncsis Mihály utca 13. alatti otthonából magányos sétára, amely sokszor ért véget a Szentháromság és az Úri utca sarkán, a legendás egykori Fehér Galamb vendéglőben.

Ha csak lehetett, ablak melletti asztalt választott, hogy versírás közben ki-kinézhesen a sürgő-forgó várbéli mindennapokra. Nem tudjuk persze, hány költeménye született ott, de azt igen, hogy rendszerint egy-egy pohár sört rendelt, mellé pedig a hely egyik legnépszerűbb specialitását, tepertős pogácsát. Ezeket fogyasztva születtek meg verssorok százai szerelemről, vágyról, rajongásról, nagy történelmi eseményekről éppúgy, mint a leghétköznapiabb pillanatokról, egy virágról vagy épp a tavasz illatairól, színeiről.

Noha a Fehér Galamb pogácsájának ízét nem tudjuk már pontosan megidézni, Tóth Árpádra kedvenc sörkorcsolyájának receptjével emlékezünk. Legközelebb, ha a budai Várban sétálunk, vigyünk magunkkal egy Tóth Árpád-kötetet meg néhányat a magunk sültötte tepertős pogácsából, és köszöntsük a tavaszt a költő egyik versével.

Az új tavaszra

*Az új tavasz játékos ujsa
Rügyet sodort az ághegyen,
S most lágyan enyhe szája fújja,
Hogy szétnyíljék és lomb legyen.
Már bús bivaly ballagva rázza
lgáját, s barnul új barázda,
S peng a pacsirták éneke:
A szíveket is újra vágja,
Már mélyre szántja újra, fájva
A vágy, a vágy, a vén eke...
(részlet)*

LEVELES TEPERTŐS POGÁCSA

Hozzávalók:

- 60 dkg finomliszt
- 18 dkg sertészsír (vagy vaj, margarin)
- 20 dkg darált tepertő
- 5 dkg élesztő
- 1 ek. cukor
- 2 dl tej
- 1 tk. só
- 2 db tojás

Elkészítés:

A lisztben elmorzsoljuk a zsiradékot, majd összedolgozzuk a tojásokkal, a sóval, valamint a langyos, cukros tejben felfuttatott élesztővel. Meleg helyen a duplájára kelesztjük. Lisztezett deszkán ujjnyi vastagra nyújtjuk, elkenjük rajta a tepertő egyharmadát. Ezután hajtogatjuk: a tészta egyharmadát fentről lehajtjuk, az alsó harmadot erre felhajtjuk, majd az így kapott téglalap jobb oldali harmadát hajtjuk középre, aztán ennek a tetejére a bal oldalt. Bő negyedórát pihentetjük, majd még kétszer megismételjük a folyamatot.

A tésztát kétujjnyi vastagra nyújtjuk, berácsozzuk, majd kiszaggatjuk, és a pogácsákat megkenjük felvert tojással (a maradékot összegyűrjük, majd megismételjük a nyújtást-hajtogatást, amíg a tészta el nem fogy).

A pogácsákat a tepsiben még hagyjuk egy kicsit kelni, majd előmelegített sütőben 160 fokon aranybarnára sütjük.

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra csábítjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése tehát: melyik híres, várbéli épület részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét május 7-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire.

		BOLGÁR FÉRFINÉV	SIEMENS, RÖVIDEN	4. RÓMAI SZÁMMAL	JÓ, ANGOLUL	ELŐTAG: MILI-	
	1						0
SVÉD AUTÓJELZÉS			VONULNI KEZD! A FOSZFOR VEGYJELE			NEWTON RÖVIDEN ORDÍT RÓLA	
USA HIRÜGYN. BÁRCA				KERÉKET ... SZÖKIK M. CHRISTO SZIGETE			
	2	ELŐTAG: EXA-	JUTALÉK- KERET! MAGA UTÁN HÚZ		ERRE A HELYRE SAJTMÁRKA		MIKRONÉZIAI SZIGET
A SIVATAG HAJÓJA					ELŐFUTAM, RÖVIDEN AZ URÁN VEGYJELE		ÁRNY PÁROS BETŰ! CENTIGRAMM
CSODÁLKOZÓ HANG		ÓKORI TÜRK NÉP AZ OXIGÉN VEGYJELE				AMERIKAI ÜGYNÖKSÉG A NITROGÉN VEGYJELE	
	R				KÁRPÁTALJAI FOLYÓ		ELŐTAG: PIKO-

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajekoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

A BUDAI VÁR MEGÚJÍTÁSA KÖZÖS ÜGYÜNK.

Kövesse nyomon Ön is az újjászületést!

NP

NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

Fejlesztéseinket és programjainkat Ön és szerettei is bárhol és bármikor figyelemmel kísérhetik. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg a *Budavári Történetek* című **online magazinműsorunkat** a YouTube-csatornánkon, és **iratkozzon fel hírlevelünkre!**

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu